

R. G. HAWTREY: *Monetary Reconstruction*. 147 S. Pris 9 sh. — *Currency and credit*. 2den Udg. 442 S. Pris 15 sh. Longmans, Green & Co., London 1923.

Den førstnævnte af disse to Bøger er en Samling Afhandlinger, der spænder over hele Krigsperioden og Aarene derefter. De viser den kyndige, Begivenhederne nærstaaende lagtagers voksende Forstaaelse fra den første Afhandling om Faldet i den amerikanske Vekselkurs i 1915 til Afhandlingen: „The Genoa Resolutions on Currency“ i 1922, paa hvilke Resolutioner Mr. Hawtreys havde afgørende Indflydelse. Nu bagefter at læse disse Afhandlinger i Sammenhæng er lærerigt, som det altid er lærerigt at blive sat i Stand til at følge Begivenhedernes Udvikling af den ene i den anden, hvad enten det er faktiske Tildragelser eller en Aandsarbejders Opbygning af sin Indsigt og Viden. Forf. siger, at det har været hans Opgave at vise, at selv om det er vanskeligt, er det ikke uoverkommeligt at bringe Hjælp i det nuværende Ulave, og at han navnlig har villet fremhæve Betydningen og Gennemførligheden af en rationel Kreditpolitik. Og det teoretiske Grundlag for en saadan giver „Currency and credit“, hvis første Udgave kom i 1919, men som i 2den Udgave har taget Begivenheder og Betragtninger med fra de fire mellemliggende Aar, der jo har givet en Pengeteoretiker et og andet at tænke paa.

Bogen begynder med en Række pengeteoretiske Kapitler, i hvilke Forf. for at komme Pengenes Natur helt ind paa Livet forestiller sig et økonomisk Samfund, der anvender Kredit til Udligning af Gæld, men ikke har Penge. I dette Samfund tænker han sig at der findes en Regnepenge („money of account“) til Angivelse af Gældens Størrelse og dermed af Priserne. Forf. viser nu, at bortset fra den Vanskelighed det er, at der ikke findes noget bestemt lovligt Betalingsmiddel, med hvilket man kan frigøre sig for sin Gæld, er Hovedmanglen ved et Kreditsystem uden Penge dets Mangel paa Stabilitet. Thi Kredit har en iboende Tendens til enten at udvide sig eller trække sig sammen, og ved at gøre det forandrer den Regnepengens Værdi. Indførelse af et Betalingsmiddel, der ikke vilkaarligt kan forøges eller formindskes, har da den meget store Betydning at stabilisere Pengeenhedens Værdi.

Men et Kreditsystem, der er knyttet sammen med en saadan uforanderlig Pengeværdi, bliver paa den anden Side saa uelastisk, at det under de naturlige Bølgebevægelser i

Erhvervslivet, og navnlig under Kreditexpansionen, løber Fare for at sprænges. Thi hvis de Forpligtelser, Bankerne har paa-taget sig i det Øjeblik, de aabnede en Kredit, i givet Fald bliver gjort gældende imod den som Krav om Guld, vil et Sammenbrud blive Følgen. Derfor opstod Papirpengene, der selv om de er indløselige med Guld, kan udgives efter det foreliggende Behov.

De følgende Kapitler giver Forf.s særlige Udformning af Kvantitetsteorien. Han sammenstiller den af Bankerne ydede Kredit og de hos Befolkningen beroende Penge („the unspent margin“) med de Varer og Tjenester, der samtidig er til Dis-position, og afleder deraf Papirpengenes Værdi. Men da Ban-kerne kan udvide deres Kredit, og da Penge ikke laanes for at holdes ubeskæftigede, men betales ud saa snart de er laant, til Dækning af Udgifter ved Produktionen, d. v. s. til dem, der er beskæftigede i Produktionen, saa betyder en Udvidelse af Bankkrediten, at „consumers income“ og derefter „consumers outlay“ forøges. Men derved forøges ogsaa Efterspørgslen efter Varer og dermed deres Pris. Det er saaledes gennem Ban-kerens Ydelse af Kredit, at Priserne paavirkes, og da Bankerne efter deres Kunders Behov forvandler Kredit til Penge og Penge til Kredit, bliver Spørgsmaalet om en Regulering af Priser og Penge Spørgsmaalet om Kontrol med Krediten.

Videre udvikler Forf., at ligesom Kreditudvidelsen kan medføre den Fare for Bankerne, at deres kontante Behold-ninger bliver udtærede og for smaa i Forhold til deres For-pligtelser, og der saaledes i Reservernes Nedgang gives en Advarsel om at holde igen med Ydelse af Kredit, saaledes vil en Kreditudvidelse, der er større end andre Landes, igennem den Stigning af Vexelkurserne, den medfører, faa den samme Virkning, og tvinge Bankerne til at holde igen for at skærme deres Reserver.

Et saa kortfattet Referat af nogle af Bogens Hovedpunkter giver naturligvis ingen Forestilling om den Mangfoldighed, der præger Fremstillingen. Medens Mr. Keynes i sin „Tract on monetary reform“ spottede Økonomernes „i det lange Løb“ og sagde, at i det lange Løb er vi alle døde, og at Økono-merne kun gjorde Samtiden en ringe Tjeneste ved at vise, at naar Stormen er ovre, er Havet stille igen, saaledes har Mr. Hawtrey foresat sig at tilintetgøre et andet Forbehold, nemlig „other things being equal“. Thi heller ikke dette Forbehold slaar jo ret ofte til, og Fremstillingens Sandfærdighed staar og falder selvfølgelig med, om „alt andet var lige“.

Det synes mig det særlig fortjenstfulde ved den foreliggende Bog, at dens Forf. med en aldrig svigtende Energi søger at udfinde Forbindelseslinierne mellem Begivenhederne og at paavise Vexelvirkningsforholdene. I Behandlingen af Valutakursteorien naar han derved dybt ned, og anvender sin teoretiske Indsigt til i de historiske Afsnit, der udgør Bogens sidste Halvdel, at klarlægge Forholdene ind til deres inderste Marv.

Det er med den største Interesse og Beundring man følger Fremstillingen af de franske Assignaters Historie og af Bank-Restriktionen af 1797. Forf.s analytiske Evner og store historiske Indsigt betinger her i Fællesskab en Klarlæggelse af disse Forhold, der efter kyndiges Sigende paa afgørende Punkter bringer helt nye Momenter frem, og som i hvert Fald yder en ganske ypperlig Materialisering af Forf.s teoretiske Opfattelse. Denne højere Enhed af nationaløkonomisk og historisk Indsigt viser sig Gang paa Gang som uhyre frugtbar; vi kender det for vort eget Lands Vedkommende med Marcus Rubin, og i udpræget Grad gælder det for den svenske Nationaløkonom Eli F. Heckscher, hvis „*Ekonomi och Historia*“ ikke blot har et Indledningskapitel af samme Navn, der i enhver Henseende synes mig fuldkomment, men som ogsaa i nævnte Bog behandler de franske Assignaters Historie saa indgaaende, at Mr. Hawtrey paa Grundlag af denne Fremstilling har maattet foretage forskellige Ændringer i sin (Note til S. 259).

Videre indeholder „*Currency and credit*“ Englands Mønt-historie siden Middelalderens Dage, Ruslands, Østrigs, U. S. A.'s Mønt-historie, saavel som Frankrigs og Indiens. Ogsaa Krigs- og Efterkrigsaaarenes Penge- og Valutaforhold behandles indgaaende. Det er da en i sjælden Grad indholdsrig Bog, ogsaa en tung Bog, paa Grund af sin Stofmængde og sin Fremstillingsform, der hyppigst er klar, men undertiden ved den meget abstrakte Behandling af de teoretiske Afsnit kan indeholde ret dunkle Passager.

Men igennem det hele gaar Kreditteorien som en Ledetraad, Forf. ikke slipper, og giver end Stilen med den stadige Anvendelse af Hovedsætninger ligesom Udtryk for, hvor gennemtænkt hver Sætning er, hvor vanskeligt og kompliceret det hele Spørgsmaal ligger, saa holdes man fast af denne Fremstillingens Energi, hvor den samme tilgrundliggende Betragtning vender tilbage i stadig ny Variation. Paa samtlige de 430 tættrykte Sider mindes jeg kun at have fundet et eneste

spøgefuldt Hvilested: overfor et af de Dekreter, der paabød Assignaterne at lade være med at faa Disagio overfor Guldet, bemærker Forf., at det var umuligt at forbedre Hundens Humør ved at svinge med dens Hale. Men denne Bemærkning skærer dybt ned i mange af de Foranstaltninger, man ogsaa nu har iværksat eller tænkt sig at iværksætte til Genskabelse af ordnede Pengeforhold.

E. C.

BERTIL OHLIN: *Handelns teori*. Akademisk avhandling. 169 Sider. Stockholm 1924.

Den selvstændige Plads, der sædvanligt indenfor Nationaløkonomien indrømmes Behandlingen af den internationale Handels Problemer, har haft til Følge, at den klassiske Værdilære, skønt den forlængst har ophørt at gælde som en tilfredsstillende Løsning af Prisdannelsesspørgsmaalet, stadig kan ses lagt til Grund for den internationale Handels Teori. Med foreliggende Bog har Forf. sat sig til Opgave at udforme Læren om den internationale Handel i Overensstemmelse med de moderne Prisdannelses teorier, nærmest i saa Henseende med Forbillede i det af Cassel opbyggede System, hvor Grundprincippet om den almindelige Ligevægt har faaet sin, som det hævdes, mest konsekvente Udformning. Idet nu den internationale Handel betragtes som et Underafsnit indenfor, hvad Forf. kalder den interlokale Handel, bliver det nøjere bestemt denne og alene denne, der — hvad vel ikke helt umiddelbart fremgaar af Bogens Titel — kommer til at udgøre Under søgelsens Genstand.

Som de to Aarsager til interlokal Handel peges der paa Produktivkræfternes ved deres ufuldstændige Bevægelighed opretholdte ulige Knaphed indenfor de forskellige Omraader og deres manglende Delelighed (Stordriftens Fordele). Med Udgangspunkt heri følges paa klar og overskuelig Maade Handels Mekanik under de forskellige Betingelser. Idet det til at begynde med forudsættes, at Flytning af Produktionsfaktorerne fra det ene Omraade til det andet overhovedet ikke kan finde Sted, ligesom ogsaa Tilgangen af Produktionsfaktorer betragtes som given, og saaledes uafhængig af Priserne, bliver det derved muligt at stille den væsentligste Del af Problemet i klarest mulig Belysning.

I Bogens anden Del indføres saa Produktionsfaktorernes delvise Bevægelighed som et modificerende Moment. Især er